

УКРАЇНСЬКА АСОЦІАЦІЯ ВИКЛАДАЧІВ І ДОСЛІДНИКІВ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ
РІВНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

**ЄВРОПЕЙСЬКА ІНТЕГРАЦІЯ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙНИ
РОСІЇ ПРОТИ УКРАЇНИ: РОЛЬ АКАДЕМІЧНИХ
ТА ГРОМАДСЬКИХ СПІЛЬНОТ**

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
У РАМКАХ ПРОЄКТУ
«ЄС-СХІДНЕ ПАРТНЕРСТВО: МАЙБУТНІ ШЛЯХИ АКТИВІЗАЦІЇ СПІЛЬНИХ ІНІЦІАТИВ
АКАДЕМІЧНИХ ТА ГРОМАДСЬКИХ СПІЛЬНОТ В УКРАЇНІ»
620395-EPP-1-2020-1-UA-EPPJMO-SUPPA-EU-EaP

Рівне
09 листопада 2023 р.

*За повного або часткового використання матеріалів збірника
посилання на видання обов'язкове.*

*Матеріали надруковані методом прямого відтворення тексту,
наданого авторами, які несуть відповідальність за його
достовірність, зміст і стилістику, за правильне цитування джерел
та посилання на них.*

*Організаційний комітет не несе відповідальності за погляди,
висловлені авторами матеріалів.*

**ЄВРОПЕЙСЬКА ІНТЕГРАЦІЯ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙНИ РОСІЇ ПРОТИ УКРАЇНИ:
РОЛЬ АКАДЕМІЧНИХ ТА ГРОМАДСЬКИХ СПІЛЬНОТ:** Збірник матеріалів Міжнародної
науково-практичної конференції (м. Рівне, 09 листопада 2023 р.). – Українська Асоціація
Викладачів і Дослідників Європейської Інтеграції; Київ. 2023. – 227 с.

У збірнику вміщені тези учасників Міжнародної науково-практичної конференції, метою якої було: сприяти консолідації національних та міжнародних інтелектуальних ресурсів у сфері Європейських студій під час війни та поширенню досліджень з питань європейської інтеграції серед академічної спільноти України та за її межами, а також розвитку співпраці академічних кіл з громадським сектором, що в синергії поглиблює розуміння шляхів, можливостей і механізмів співпраці України з Європейським Союзом у сфері безпеки, політики, демократії, прав людини, економіки, науки, освіти, культури, екології, цифрових трансформацій та перспектив набуття Україною повноправного членства в ЄС.

Збірник матеріалів підготовлено та видано за кошти Проекту Асоціації: «ЄС-Східне партнерство: майбутні шляхи активізації спільних ініціатив академічних та громадських спільнот в Україні» 620395-EPP-1-2020-1-UA-EPPJMO-SUPPA-EU-EaP, що здійснюється за підтримки Програми Еразмус+ на прямих ім. Жана Монне.

The European Commission support for the production of this publication does not constitute an endorsement of the contents which reflect the view of the authors, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein.

With the support of the
Erasmus+ Programme
of the European Union

Збірник розміщено на сайті: aprei.com.ua

© Українська Асоціація Викладачів і
Дослідників Європейської Інтеграції, 2023

ЗМІСТ

РОЗДІЛ 1

ЄВРОПЕЙСЬКА ІНТЕГРАЦІЯ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙНИ РОСІЇ ПРОТИ УКРАЇНИ

Ірина Захарчук УРАЇНСЬКА ГУМАНІТАРИСТИКА І ДІАЛОГ З ЄВРОПЕЙСЬКОЮ КУЛЬТУРОЮ	6
Ірина Панчук ПРОБЛЕМА НАЦІОНАЛЬНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ У ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСАХ: УКРАЇНСЬКИЙ КОНТЕКСТ	11
Олег Пошедін СПІЛЬНА ЗОВНІШНЯ І БЕЗПЕКОВА ПОЛІТИКА ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ В КОНТЕКСТІ ПЕРСПЕКТИВИ НАБУТТЯ ЧЛЕНСТВА УКРАЇНИ В ЄС	14
Андрій Мартинов AGENDA-2030: ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СОЮЗ МІЖ РОЗШИРЕННЯМ І ВИКЛИКАМИ БЕЗПЕКИ	17
Ігор Тодоров, Анатолій Мешко НАЦІОНАЛЬНА БЕЗПЕКА УКРАЇНИ В КОНТЕКСТІ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ	20
Аліна Бохан КОНСУЛЬСЬКА СЛУЖБА В ЗМІЦНЕННІ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ БЕЗПЕКИ	24
Наталія Романюк ПЕРСПЕКТИВИ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ В УМОВАХ ЗБРОЙНОЇ АГРЕСІЇ РОСІЇ	27
Таміла Герасимчук МІЖНАРОДНА СОЛІДАРНІСТЬ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ З УКРАЇНОЮ В ПРОТИДІЇ ПОВНОМАСШТАБНІЙ ЗБРОЙНІЙ АГРЕСІЇ РОСІЇ	34
Віктор Мушенко ІМПЛЕМЕНТАЦІЯ ЄВРОПЕЙСЬКОГО ДОСВІДУ МІСЦЕВОГО УПРАВЛІННЯ ВІДНОВЛЕННЯМ ПОСТТРАЖДАЛОГО ЖИТЛОВОГО ФОНДУ	40
Юрій Мателешко ПОЗИЦІЯ НІМЕЦЬКИХ НЕУРЯДОВИХ ІНСТИТУЦІЙ «М'ЯКОГО» ВПЛИВУ ЩОДО РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ	44
Оксана Кундеус СТРАТЕГІЧНІ КОМУНІКАЦІЇ УКРАЇНИ В КОНТЕКСТІ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ПЕРСПЕКТИВ	48
Галина Невинна, Артем Пархомчук ЛЮБЛІНСЬКИЙ ТРИКУТНИК ЯК ІНСТРУМЕНТ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ	53
Катерина Маркевич «ЗЕЛЕНИЙ» ПЕРЕХІД ЯК МОЖЛИВІСТЬ ДЛЯ СТАЛОЇ ПОВОЄННОЇ ВІДБУДОВИ УКРАЇНИ	58
Василь Намонюк РОЗВИТОК ДОБРОВІЛЬНОГО ВУГЛЕЦЕВОГО РИНКУ В УКРАЇНІ ЯК СКЛАДОВА ІНТЕГРАЦІЇ ДО ЄВРОПЕЙСЬКОЇ КЛІМАТИЧНОЇ ПОЛІТИКИ	70
Дмитро Луців, Василь Гулай ВПЛИВ ЄВРОПЕЙСЬКОГО ЗЕЛЕНОГО КУРСУ НА КЛІМАТИЧНУ ПОЛІТИКУ УКРАЇНИ	75

Дарина Самойленко, Катерина Кравець ВИКЛИКИ ТА МОЖЛИВОСТІ ДЛЯ УКРАЇНИ У ПАРТНЕРСТВІ З ТРАНСНАЦІОНАЛЬНИМИ КОРПОРАЦІЯМИ.....	80
Анна Лип'юк, Людмила Захаренко ПРИНЦИП НЕЙТРАЛЬНОСТІ У ГУМАНІТАРНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ	83
Людмила Казначесва КУЛЬТУРНА ТЕМАТИКА УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙНИ	86
Валерій Вінс, Людмила Кудирко ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНІ ВИМІРИ НАЦІОНАЛЬНОГО БРЕНДУ УКРАЇНИ	89
Tetyana Shamsutdynova-Lebediuk INTERFAITH DIALOGUE IN UKRAINE IN THE CONTEXT OF EUROPEAN INTEGRATION TRANSFORMATIONS	94
Віталій Ігнат'єв ПРАВОСЛАВНА ПОЛІТИЧНА ТЕОЛОГІЯ У КОНТЕКСТІ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ	98
Василь Рожко СИНЕРГІЯ ВІРИ ТА ЕКОЛОГІЇ – АНАЛІЗ ЄВРОПЕЙСЬКОГО ЗЕЛЕНОГО КУРСУ ЧЕРЕЗ ПРИЗМУ ХРИСТІЯНСЬКОЇ СОЦІАЛЬНОЇ ЕТИКИ	102

РОЗДІЛ 2

РОЛЬ АКАДЕМІЧНИХ ТА ГРОМАДСЬКИХ СПІЛЬНОТ У ПРОЦЕСІ ІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ З ЄС. ІМПЛЕМЕНТАЦІЯ ЄВРОПЕЙСЬКОГО ДОСВІДУ В ОСВІТНІ ПРОГРАМИ РІЗНИХ ГАЛУЗЕЙ ЗНАНЬ

Наталія Малиновська АДВОКАЦІЯ ПОЛІТИЧНИХ РЕФОРМ ОРГАНІЗАЦІЯМИ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА У ПОВОЄННОМУ ВІДНОВЛЕННІ УКРАЇНИ	107
Віталій Лебедюк АНАЛІТИЧНІ ЦЕНТРИ НА РЕГІОНАЛЬНОМУ РІВНІ: ВИКЛИКИ ТА МОЖЛИВОСТІ	113
Віталій Лесняк РОЛЬ ТА ЗНАЧЕННЯ ТРЕТЬОГО СЕКТОРУ В ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСАХ У ЦЕНТРАЛЬНІЙ ТА СХІДНІЙ ЄВРОПІ	118
Галина Ніколайчук, Інна Ногачевська РОЛЬ МІЖНАРОДНИХ ОСВІТНИХ ПРОЄКТІВ У ФОРМУВАННІ ЦІННИСЬКОГО ПРОСТОРУ ВИЩОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ	123
Dr hab. Prof. Jadwiga Daszykowska-Tobiasz SPOŁECZNE BARIERY INTEGRACJI DZIECI UCHODźCÓW WOJENNYCH Z UKRAINY W POLSKIEJ SZKOLE	129
Alla Fridrikh GRAPHIC VOICES IN EFL: EMOTIONAL INTELLIGENCE, CRITICAL THINKING, AND ACADEMIC ENGAGEMENT	139
Mariam-Sofiiia Shamsutdynova MOTIVATION TO LEARN FOREIGN LANGUAGES IN THE CONTEXT OF EUROPEAN INTEGRATION PROCESSES. AXIOLOGICAL PARADIGM	143
Maksym Cheremisin BILINGUALISM IN UKRAINE FROM A TRANSDISCIPLINARY PERSPECTIVE	153

Nataliia Mykhalchuk, Margaryta Biloboroda, Nataliia Mandriichuk ACTUALIZING OF MNEMONICS BY THE WAY OF NEW EUROPEAN PARADIGM OF EDUCATION: ACTUALITY OF THE PROBLEM	156
Ernest Ivashkevych, Diana Kravets THE CONCEPT OF DISCOURSE AND ITS ROLE IN THE PROCESSES OF UKRAINE INTEGRATION INTO THE EUROPEAN SPACE	160
Eduard Ivashkevych, Inna Nohachevska, Tetiana Herheliuk THE PROCESSES OF COMMUNICATION AND QUASI-COMMUNICATION IN THE PARADIGM OF EUROPEAN INTEGRATION	164
Nalyna Nikolaychuk, Olena Demchuk PSYCHOLOGICAL RESILIENCE IN WAR CONDITIONS	169
Маргарита Воровка, Алла Кожевникова, Олена Грабовець ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ВИКЛАДАЧІВ ПСИХОЛОГІЇ ДО РОЗВИТКУ У СТУДЕНТСТВА НАВИЧОК ПСИХОЛОГІЧНОЇ САМОДОПОМОГИ В УМОВАХ ВІЙНИ ...	174
Яковишина Тетяна ТВОРЧА СКЛАДОВА КОМПЕТЕНЦІЇ ПРОФЕСІЙНОГО САМОРОЗВИТКУ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ	179
Наталя Романишина ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИЙ ПОСТУП СИСТЕМИ ЛІТЕРАТУРНОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ	183
Любов Крайлюк ВИВЧЕННЯ ДОСВІДУ ВИЩОЇ МИСТЕЦЬКОЇ ОСВІТИ ПОЛЬЩІ КАФЕДРОЮ ІМЕНІ СТЕПАНА ШЕВЧУКА: ФОРМИ І МЕТОДИ	188
Sandra Ścieranka ZNACZENIE TOŻSAMOŚCI OSOBISTEJ W REALIZOWANIU FUNKCJI WYCHOWAWCZEJ PRZEZ NAUCZYCIELA	192
Оксана Синьчук СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ПЕДАГОГА: ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ТА НАЦІОНАЛЬНИЙ ВИМІРИ	200
Ганна Шліхта ДОСЛІДЖЕННЯ ПОНЯТЬ ЦІННІСНО-ДЕОНТОЛОГІЧНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ СУЧАСНОГО ІТ-ФАХІВЦЯ	206
Катерина Коваль ЄВРОПЕЙСЬКІ ЦІННОСТІ В ПОЛІКУЛЬТУРНОМУ ВИХОВАННІ ДІТЕЙ-СИРІТ ТА ДІТЕЙ, ПОЗБАВЛЕНИХ БАТЬКІВСЬКОГО ПІКЛУВАННЯ	210
Oleksandra Vasylieva HARMONIZING CULTURAL NARRATIVES: EXPLORING THE INTERPLAY OF MUSICALITY IN UKRAINIAN DRAMA WITHING THE TAPESTRY OF EUROPEAN THEATRICAL TRADITIONS	214
Yevhen Kharchenko, Nataliia Khupavtseva, Anna Lagodiuk SOCIAL SUCCESS OF A PERSON AS A GREAT EUROPEAN VALUE	219
Alexander Nabochuk, Maria Polishuk CREATIVE PROBLEM SOLVING APPROACH OF V.O. MOLYAKO AS A VALUE, WHICH IS NECESSARY FOR EUROPEAN INTEGRATION	223

Оксана Синьчук

кандидат педагогічних наук, доцент

Рівненського державного гуманітарного університету

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ПЕДАГОГА: ЄВРОПЕЙСЬКИЙ НА НАЦІОНАЛЬНИЙ ВИМІРИ

Сучасні зміни у сфері педагогічної освіти вирізняються тенденцією до євроінтеграції, що зумовлена важливими процесами входження української вищої освіти до європейського освітнього простору, що зумовлює необхідність підвищення якості підготовки вчителів відповідно до Стандартів і рекомендацій щодо забезпечення якості в європейському просторі вищої освіти. Євроінтеграція вищої педагогічної освіти пов'язана перш за все з необхідністю модернізації і трансформаційних змін у сфері підготовки компетентнісного фахівця із метою наближення до критеріїв якості європейської освіти. Специфіка євроінтеграційних процесів визначена у таких документах, як: «Європейська конвенція про академічне визнання університетських кваліфікацій» (1959), «Конвенція про визнання навчальних курсів, дипломів про вищу освіту і 30 вчених ступенів у державах Європейського регіону» (1979), Сорбонська декларація «Про гармонізацію архітектури європейської системи вищої освіти» (1998), Спільна заява європейських міністрів освіти від 1999 р. у м. Болонья «Зона європейської вищої освіти» тощо.

Основними документами забезпечення сумісності національних складових у рамках європейської системи вищої освіти в Болонському процесі ключовими є: Всеосяжна рамка кваліфікацій для європейського простору вищої освіти (The Overarching Framework for Qualifications in the European Higher Education Area–QF-EHEA), заснована на Дублінських дескрипторах; Європейська 32 рамка кваліфікацій для навчання впродовж життя (European Qualifications Framework for Lifelong Learning–EQF-LLL), ініційована Європарламентом та Єврокомісією; Кроки щодо розроблення національних рамок кваліфікацій, ухвалені на Лондонській конференції міністрів (2007); Стандарти і рекомендації щодо забезпечення якості в Європейському просторі вищої освіти (Standards and Guidelines for Quality Assurance in the European Higher Education Area–ESG); Хартія європейських університетів для освіти впродовж життя тощо.

Євроінтеграційний процес української вищої педагогічної освіти започатковано зі вступом України до Болонської співдружності, що відбулася 2005 р. на Бергенському саміті міністрів освіти 45-ти європейських країн у Норвегії. З

цього часу заклади вищої педагогічної освіти України, спрямовані на імплементацію критеріїв якості вищої освіти, забезпечення їх відповідності світовим стандартам, утвердження кредитно-модульної системи оцінювання результатів навчання, принципів академічної доброчесності.

У сучасному науковому дискурсі даної проблематики педагогічної освіти в контексті реформаційних змін, пов'язані з євроінтеграційними процесами, досліджують Н. Авшенюк, Н. Лазаренко, В. Луговий, Л. Лук'янова, О. Половенко, Г. Сотська та ін. У працях даних дослідників висвітлено досвід підготовки сучасного педагога в зарубіжних університетах; визначено пріоритеті реформування української педагогічної освіти; означено ефективні шляхи підвищення якості педагогічної освіти з урахуванням пріоритетних якісних змін.

Н. Лазаренко на основі вивчення зарубіжного і вітчизняного досвіду підготовки педагогів визначила такі тенденції розвитку педагогічної освіти на трьох рівнях: *макрорівень* (система педагогічної освіти) – глобалізація, інтернаціоналізація вищої педагогічної освіти, гуманізація, міжнародна мобільність здобувачів освіти, ґрунтовне вивчення іноземної мови, упровадження альтернативних джерел фінансування, підвищення доступності до вищої освіти, зростання ринкової орієнтації освіти, розподіл державного фінансування, актуалізація навчання впродовж життя, недостатність учителів через старіння кадрів; жорсткий професійний відбір; *мезорівень* (педагогічні університети) – розширення автономії педагогічних університетів, зростання конкуренції між ЗВО, створення систем внутрішнього забезпечення якості вищої освіти, використання інформаційних технологій та інтеграція в освітній процес, поширення дистанційної освіти, змін кадрової політики університетів, розширення освіти для всіх, поглиблення міжнародної співпраці університету, запровадження подвійних дипломів; *мікрорівень* (суб'єкти освітнього процесу) – спільні міжнародні та національні програми, розвиток Soft Skills майбутніх педагогів; рейтингове оцінювання науково-педагогічного персоналу, мобільність студентів і науково-педагогічних працівників, запровадження індивідуальних стратегій навчання та професійного розвитку, створення інклюзивного освітнього середовища, представлення університетської спільноти у глобальному просторі наукових комунікацій [6].

Схарактеризуємо найбільш актуальні тенденції євроінтеграційної спрямованості сучасної української педагогічної освіти щодо якісної підготовки педагогів відповідно до напрацювань українських вчених.

Євроінтеграційний процес характеризується *тенденцією входження до європейського простору вищої освіти*, що передбачає створення спільного простору забезпечення якості вищої освіти на основі запровадження Стандартів і рекомендацій щодо забезпечення якості в Європейському просторі вищої освіти. Основні вимоги утвердження європейських еталонних рамок вищої освіти – уніфікація рівнів освіти, сприяння мобільності здобувачів вищої освіти і викладачів

у міжнародному вимірі, упровадження спільних принципів функціонування національних освітніх систем, використання інноваційних форм навчання через створення цифрового освітнього середовища, імплементація уніфікованих критеріїв якості освіти, спільність ринку освітніх послуг, підтримка конкурентоспроможності людського капіталу тощо.

Забезпечення створення європейського освітнього простору у сфері вищої педагогічної освіти передбачає підвищення якості підготовки педагога з урахуванням стандартів і критеріїв якості освіти, закріплених у європейських документах і ратифікованих в українському освітньому просторі. Процес євроінтеграції в педагогічній освіті передбачає створення і реалізацію стандартів вищої освіти, збалансованість навчання, утвердження політики академічної доброчесності, академічну свободу суб'єктів освітнього процесу тощо.

Важливою тенденцією розвитку педагогічної освіти є *інтернаціоналізація в педагогічній освіті*, що зумовлена потребою налагодження міжнародного співробітництва, спільною діяльністю міжнародних організацій і закладів освіти із метою обміну студентами й викладачами, надання подвійних дипломів тощо.

Європейські організації, що впливають на процеси інтернаціоналізації української вищої освіти - Комітет з освіти ЄС, ЮНЕСКО, Міжнародне бюро освіти (Швейцарія), Міжнародний педагогічний центр (Франція), Міжнародний інститут педагогічних досліджень (Німеччина), Міжнародний інститут освіти (США), Європейська організація розвитку проблем професійної освіти – СЕДЕФОП та ін. Н. Лазаренко зазначає, «результати діяльності цих міжнародних організацій уможливили формування нового контексту розвитку систем вищої освіти в європейських країнах щодо реалізації сучасних освітніх технологій у професійній освіті, розв'язання проблем розвитку цивілізацій і аналізу культур, що впливають на формування ціннісних орієнтацій учнів і студентів» [6, с.11]. Науковці виокремлюють у міжнародному освітньому дискурсі два аспекти: «внутрішню» інтернаціоналізацію (*internationalization at home*) і «зовнішню» інтернаціоналізацію, або освіту за кордоном (*education abroad*), міжнародну освіту (*across borders*), транс-кордонну освіту (*cross-border education*) [9; 10].

У вищій педагогічній освіті інтернаціоналізація пов'язана із процесом аутсорсингу знань (*Knowledge Process Outsourcing – КРО*), тобто використання зовнішніх ресурсів, знань, досвіду, технологій в освітній практиці, акцент уваги на якості освітніх послуг, сприяння в підвищенні іміджу закладу вищої освіти, створення цифрового середовища для навчання, сприяння розвитку іноземної компетентності майбутніх фахівців, залучення до міжнародних проєктів, реалізація програм отримання подвійних дипломів, підвищення якості навчання з урахуванням змістових змін у навчальних програмах; упровадження випереджувального підходу в підготовці майбутніх фахівців; зростання фінансових надходжень завдяки залученню на навчання іноземних студентів, активізація наукових публікацій у закордонних виданнях [6, с.12].

Актуальною тенденцією є *модернізація в педагогічній освіті* – процес розбудови інноваційного освітнього середовища в закладі вищої освіти, створення умов для інтерактивного навчання за допомогою інформаційно-комунікаційних і мережових технологій. Тенденція модернізації в педагогічній освіті детермінована інформатизацією сучасного суспільства, у якому суб'єкти навчання стають і виробниками, і споживачами інформації. Отже, актуалізується потреба формування інформаційної культури педагога, його цифрової компетентності, що передбачає готовність педагога осмислювати інформацію, розвивати інтелект, сприяти налагодженню міжнародної комунікації. Саме тому модернізація в освіті пов'язана із сучасними викликами інформаційного суспільства, у якому актуалізується потреба в навчанні впродовж життя.

Використання у освіті інформаційно-комунікаційних технологій як провідного чинника модернізації освіти обґрунтовуються дослідниками з урахуванням їх потенціалу для формування відповідних компетентностей, а також створення відповідних умов для якісної підготовки: адаптація до навколишнього середовища й соціальних змін, підвищення доступності освіти, використання інноваційних форм і методів навчання, створення комунікаційних стратегій навчання, утвердження «відкритої» освіти, реалізація індивідуальної траєкторії навчання тощо. Модернізація у педагогічній освіті передбачає створення інформаційного освітнього середовища, що включає оснащення сучасними пристроями навчальних аудиторій, створення віртуальних платформ, укладання диверсифікованих електронних курсів, забезпечення системи об'єктивного оцінювання, внутрішньої системи якості навчання тощо.

Вагомою тенденцією розвитку педагогічної освіти є створення можливостей для *забезпечення індивідуальної освітньої траєкторії саморозвитку педагога*, що являє собою шлях особистісного і професійного розвитку педагога в умовах формальної, неформальної та інформальної (самоосвіта) освіти з метою реалізації власного потенціалу, вдосконалення набутих компетентностей, спрямованості на саморозвиток і самовдосконалення впродовж життя. Згідно із Законом України «Про освіту» (2017) індивідуальна освітня траєкторія – персональний шлях реалізації особистісного потенціалу здобувача освіти, що формується з урахуванням його здібностей, інтересів, мотивації, можливостей і досвіду, ґрунтується на виборі здобувачем освіти видів, форм і темпу здобуття освіти, суб'єктів освітньої діяльності та запропонованих ними освітніх програм, методів і засобів навчання [2, с.2]. Індивідуальна освітня траєкторія реалізовується через індивідуальний навчальний план.

Особливої уваги заслуговує *тенденція утвердження академічної доброчесності* у сфері освіти, що виявляється у реалізації положень кодексу етики педагогічного працівника як сукупності вимог до педагога на основі дотримання етичних принципів у професійній діяльності й особистому житті, що пов'язане з утвердженням принципів етичності, гуманності, відповідальності, академічної

доброчесності тощо. Основними етичними принципами діяльності педагога, які зафіксовано в кодексах етики педагогічних працівників, визначимо такі: спрямованість на всебічний розвиток особистості з метою виховання громадянина, чесність, автономність, домінування інтересів особистості над власними, компетентність, сумлінність, порядність, культура поведінки, вірність слову, повага до почуттів інших, гідність, доброзичливість, здатність до взаємопідтримки, взаємодопомоги, творчої співпраці, уникнення проявів негативних емоцій, повага до людської гідності тощо.

Із усіма зазначеними тенденціями педагогічної освіти пов'язана *тенденція забезпечення академічної мобільності майбутніх педагогів, менеджерів освіти*. Дана тенденція виявляється у створенні можливостей для професійного розвитку педагогічних і науково-педагогічних працівників, що передбачає використання ресурсів в умовах формального, неформального та інформального навчання в Україні та за кордоном. У Законі України «Про вищу освіту» академічна мобільність набула уніфікованого визначення, «можливість навчатися, викладати, стажуватися чи проводити наукову діяльність в іншому навчальному закладі на території України чи поза її межами, без відрахування чи звільнення з основного місця навчання чи роботи»[1]. Науковці виділяють, за місцем реалізації права на академічну мобільність: *внутрішню* (реалізується вітчизняними учасниками освітнього процесу у вищих закладах освіти (наукових установах) України) і *міжнародну* академічну мобільність (реалізується у зарубіжних вищих навчальних закладах (наукових установах)) [5].

Вагомою тенденцією розвитку педагогічної освіти виокремимо *формування й удосконалення «м'яких» навичок (soft skills) педагога* – спектру професійних й особистісних якостей, що зумовлюють успішність професійного розвитку педагога, є супровідними до професійних, фахових компетентностей, важливі з урахуванням специфіки професійної діяльності, з-поміж яких –лідерські якості, здатність працювати в команді, презентаційні та комунікаційні навички, аналітичні здібності, стресостійкість, креативність та ін. Це поняття найчастіше використовується для означення супровідних до фахових компетентностей, як: соціальні навички, навички успішності, критерії професійної успішності, кар'єрного зростання. Іноді вживається синонімічний термін *transferable skills* (навички, які можна переносити). Сучасні вчені визначають, що «soft skills» – соціологічний термін, який реалізовується емоційним інтелектом людини, перелік особистих характеристик, що пов'язані з ефективною взаємодією з іншими людьми. До них належать індивідуальні, комунікативні і управлінські навички. «М'які» навички необхідні для повсякденного життя та професійного розвитку [3]. «Soft skills» на відміну від «hard skills» («тверді навички») визначають як універсальні, що відповідають за успішність, продуктивність, професійність діяльності.

Хочемо підкреслити, що в умовах сучасних змін проходить вдосконалення педагогічної освіти з урахуванням українського і зарубіжного досвіду, що

передбачає акредитацію освітніх програм підготовки педагогів на всіх рівнях за всіма спеціальностями; приведення освітнього процесу у відповідність до Стандартів і рекомендацій щодо забезпечення якості Європейського простору вищої освіти [7], упровадження сертифікації вчителів, організація неформального навчання тощо. Основними тенденціями розвитку педагогічної освіти в Україні є: входження до європейського простору вищої освіти, інтернаціоналізація, модернізація, забезпечення індивідуальної освітньої траєкторії саморозвитку педагога, утвердження академічної доброчесності, забезпечення академічної мобільності майбутніх педагогів, викладачів, менеджерів освіти, формування й удосконалення «м'яких» навичок (soft skills) педагога.

Список використаних джерел:

1. Закон України «Про вищу освіту». №1556-VII(2014). URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1556-18> (дата звернення: 11.11.2023).
2. Закон України «Про освіту». (2017). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text> (дата звернення: 11.11.2023).
3. Коваль К.О. Розвиток «soft skills» у студентів — один з важливих чинників працевлаштування. Вісник Вінницького політехнічного інституту, URL: <https://visnyk.vntu.edu.ua/index.php/visnyk/article/view/827> (дата звернення: 11.11.2023).
4. Концепція розвитку педагогічної освіти в Україні. URL: <https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-zatverdzhennya-konceptsiyi-rozvitku-pedagogichnoyi-osviti> (дата звернення: 11.11.2023).
5. Корчова Г.Л. Академічна мобільність здобувачів в умовах сучасного освітнього процесу. Актуальні проблеми вищої педагогічної освіти. Вісник, 144, 58-69. URL: [www.irbis-nbuv.gov.ua> cgi-bin> irbis_nbuv> cgiirbis](http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis) (дата звернення: 11.11.2023).
6. Лазаренко Н.І. Професійна підготовка вчителів у педагогічних університетах України в умовах євроінтеграції: монографія. Вінниця: ТОВ «Друк плюс», 2021. 365 с.
7. Стандарти і рекомендації щодо забезпечення якості в Європейському просторі вищої освіти. URL: https://osvita.kpi.ua/files/downloads/Standart_EPVO.pdf. (дата звернення: 11.11.2023)
8. Стратегія Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти до 2022 р. URL: <https://naqa.gov.ua>. (дата звернення: 11.11.2023).
9. Brandenburg,U., & Federkeil,G. How to measure internationality and internationalization of higher education institutions: Indicators and key figures. Working paper,92, 6.
10. Knight,J. New rationales driving internationalization. International Higher Education,34, 3-5.

ЄВРОПЕЙСЬКА ІНТЕГРАЦІЯ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙНИ РОСІЇ ПРОТИ УКРАЇНИ: РОЛЬ АКАДЕМІЧНИХ ТА ГРОМАДСЬКИХ СПІЛЬНОТ: Збірник матеріалів Міжнародної науково-практичної конференції (м. Рівне, 09 листопада 2023 р.). – Українська Асоціація Викладачів і Дослідників Європейської Інтеграції; Київ. 2023. – 227 с.

У збірнику вміщені тези учасників Міжнародної науково-практичної конференції, метою якої було: сприяти консолідації національних та міжнародних інтелектуальних ресурсів у сфері Європейських студій під час війни та поширенню досліджень з питань європейської інтеграції серед академічної спільноти України та за її межами, а також розвитку співпраці академічних кіл з громадським сектором, що в синергії поглиблює розуміння шляхів, можливостей і механізмів співпраці України з Європейським Союзом у сфері безпеки, політики, демократії, прав людини, економіки, науки, освіти, культури, екології, цифрових трансформацій та перспектив набуття Україною повноправного членства в ЄС.

УДК 327-044.247(4)(477):355.4(477)